

Fundusze Europejskie

Konferencja upowszechniająca Centra Usług Społecznych

Koncepcja realizacji CUS z wykorzystaniem nowych usług społecznych, możliwości pozyskiwania środków na realizację usług przez CUS z różnych źródeł.

dr Paweł Wiśniewski

Katowice, 16 grudnia 2025

Projekt współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centra Usług Społecznych (CUS) - w Polsce to instytucje, które mają na celu nowoczesne zorganizowanie i skoordynowanie usług społecznych na poziomie gminy. CUS-y mają odpowiadać na współczesne potrzeby mieszkańców — elastycznie, kompleksowo i dostosowane do lokalnego kontekstu.

Zakres usług oferowanych przez CUS

W ramach CUS mogą być realizowane bardzo różnorodne usługi: od tradycyjnej pomocy społecznej, przez wsparcie rodziny, działania dla osób niepełnosprawnych, seniorów; po usługi środowiskowe, opiekuńcze, mieszkalnictwo wspomagane, reintegrację społeczno-zawodową, aktywizację zawodową, działania zdrowotne środowiskowe, usługi edukacyjne, kulturalne, wsparcie w kryzysach, działania rodzicielskie i prorodzinne itp.

Indywidualne i środowiskowe podejście

CUS umożliwia tworzenie indywidualnych planów usług społecznych dostosowanych do potrzeb konkretnych osób, rodzin lub grup — ale także realizację działań adresowanych do całej społeczności lokalnej (np. działania integracyjne, przeciwdziałanie izolacji, promocja aktywności obywatelskiej, pomoc sąsiedzka, wolontariat) jako „organizator społeczności lokalnej”.

Zintegrowana, kompleksowa i skoordynowana oferta

Kluczowa idea CUS to zerwanie z fragmentarycznym modelem — zamiast osobnych instytucji dla pomocy społecznej, opieki, rehabilitacji, usług zdrowotnych itp., CUS ma pełnić funkcję tzw. „platformy” łączącej różne usługi, co pozwala lepiej odpowiadać na złożone problemy mieszkańców (np. łączące się trudności rodzinne, materialne, zdrowotne, integracyjne).

Zmiana wizerunku pomocy społecznej

CUS to nie tylko „pomoc dla potrzebujących”, lecz także oferta dla ogółu mieszkańców — usługi aktywizujące, integracyjne, profilaktyczne. Według raportów zmienia się podejście: usługi stają się powszechne, nie „stygmatyzujące” statusu klienta pomocy społecznej.

Sytuacja w województwie śląskim – rola ROPS Śląskie i stan upowszechnienia

Inicjatywa regionalna – projekt „CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne”

1. W województwie śląskim działa projekt partnerski pod nazwą „CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne”, realizowany przez ROPS Śląskie. Celem projektu jest upowszechnienie i wsparcie tworzenia CUS w gminach regionu. W jego ramach powstaje 10 Centrów Usług Społecznych w 10 gminach – koszt projektu 60,5 mln zł. (cztery cusy powstały wcześniej: Bojszowy, Goleszów i Łaziska Górne oraz Radlin)
2. ROPS oferując partnerstwo, pozwolił mniejszym gminom skorzystać z zasobów, know-how, procedur i wsparcia instytucjonalnego — co ułatwia uruchomienie CUS tam, gdzie samodzielnie mogłoby być to trudne.
3. Chociaż projekt ukierunkowany jest na 10 gmin, należy pamiętać, że województwo śląskie ma dużo więcej gmin — zatem obecne działania stanowią dopiero fragment potencjalnego pokrycia. W praktyce stan upowszechnienia CUS jest ograniczony do wybranych gmin partnerskich.
4. Rozwój Centrów Usług Społecznych stanowi kluczowy kierunek modernizacji lokalnej polityki społecznej w Polsce. CUS umożliwiają zwiększenie dostępności, różnorodności i jakości usług społecznych przy jednoczesnym włączeniu mieszkańców i partnerów lokalnych w ich współtworzenie. W województwie śląskim proces ten nabrał szczególnej dynamiki dzięki wsparciu ROPS, tworząc model wdrożeniowy, który może stać się wzorcem dla innych regionów.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Sytuacja w Polsce

Według danych Ministerstwa Rodziny pracy i Polityki Społecznej na dzień 25.06.2025 w Polsce funkcjonuje 130 Centrów Usług Społecznych, które zatrudnia 6072 pracowników, w tym 197 KIPUS.

Na 1 września 2025 154 Centra, w tym:

- 69 CUS – miejsko-wiejskie
- 29 CUS – gminy miejskie
- 65 CUS – gminy wiejskie

Największy CUS – Szczecin 400 tys. (Ruda Śląska)

Najmniejszy CUS – Krynica Morska 1400 mieszkańców

Najstarszy CUS – Resko – 1 stycznia 2020 (zachodniopomorskie)

Według stanu na 1 stycznia 2025 roku, w Polsce jest łącznie 2479 gmin, w tym 302 gminy miejskie, 718 miejsko-wiejskich i 1459 wiejskich.

Projekt Strategii Rozwoju Polski 2035 zakłada powstanie w Polsce 1500 Centrów Usług Społecznych

Bariery rozwoju cus-ów:

1. Brak decyzji o obligatoryjności przekształcenia ośrodków pomocy społecznej w centrum usług społecznych.
2. Realizacja usług społecznych z ustawy o pomocy społecznej, po przekształceniu w Centrum, na zasadach ustawy o pomocy społecznej, a nie ustawy o realizacji usług społecznych przez centrum usług społecznych.
3. Braki kadrowe i niejasne interpretacje dotyczące kwalifikacji (dopuszczenie do zawodu KIPUS, OSL, OUS).
4. Brak wykonawców usług społecznych
5. Brak systemowego finansowania usług społecznych – obawa opierane się doświadczeniach Centrów uczestniczących w pilotażu.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Kto i po co?

(art. 3 ustawy)

1. W celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie określonych usług społecznych oraz koordynacji tych usług gmina może utworzyć jednostkę organizacyjną - centrum.
2. Centrum jest jednostką budżetową.
3. Utworzenie i prowadzenie centrum należy do zadań własnych gminy o charakterze fakultatywnym.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Podstawy prawne realizacji usług społecznych w CUS

(art. 19 ustawy):

1. Centrum realizuje usługi społeczne na zasadach i w trybie określonych w:

- przepisach odrębnych, określających zasady przyznawania i udzielania usług społecznych;

- ustawie oraz

- w programie usług społecznych.

2. Zadania niebędące usługami społecznymi centrum realizuje na zasadach i w trybie określonych w przepisach odrębnych.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Niechęć kadry do zmian, braki kadrowe i niejasne interpretacje dotyczące kwalifikacji

Niechęć kadry ops-ów do zmian !

Ograniczenia co organizacji szkoleń wyłącznie przez ROPSY i wyłącznie dla pracowników jst oraz niska rekrutacja na studia w zakresie pracy socjalnej:

- 1235 studentów - I roku pracy socjalnej w 2023 roku w skali kraju;
- zjawisko DROP-OUT

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Wytyczne dotyczące realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027

W przypadku wsparcia usług realizowanych przez CUS, mogą być finansowane usługi wchodzące w zakres interwencji EFS+, obejmujące usługi z zakresu: wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, wsparcia osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością, aktywizacji zawodowej, usług w mieszkaniach wspomaganych, treningowych oraz mieszkaniach z usługami/ze wsparciem, reintegracji społeczno-zawodowej, usług zdrowotnych, opiekuńczych, a także wsparcia opiekunów faktycznych.

Najważniejsza zmiana w zakresie wdrażaniem centrów usług społecznych to zmiana narracji od cus-ach !

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Usług Społecznych jako podmioty na trudne czasy

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

TRUDNE/INNE CZYLI CO?

1. Zmiana modelu rodziny

- 1) indywidualizacja
- 2) odejście od rodzin nuklearnych na rzecz patchworkowych

2. Nowe uzależnienia

- 1) Behawioralne
- 2) inne

3. Problemy zdrowia psychicznego

- 1) dzieci i młodzież
- 2) seniorzy
- 3) mężczyźni
- 4) samotni rodzice

4. Przemoc - nowe/inne formy przemocy

- 1) cyber
- 2) finansowa
- 3) inna

5. COVID/WOJNA/POWÓDŹ/Cyberświat

6. Demografia

7. Migracje

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Możliwości finansowania usług realizowanych przez CUS

Realizacja usług społecznych przez CUS może być finansowana z wielu źródeł, co stanowi istotny element elastyczności tego modelu.

1. Finansowanie krajowe

- środki z budżetu gminy jako zadania fakultatywne lub rozwojowe,
- dotacje celowe Państwa (zwłaszcza w okresie pilotażu),
- środki z rezerw celowych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

2. Środki europejskie i mechanizmy międzynarodowe

Najważniejsze źródła finansowania CUS to:

- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027,
- Fundusze Europejskie dla Regionów (w tym środki dedykowane deinstytucjonalizacji),
- środki EOG i granty partnerskie.

3. Finansowanie usług z partnerstw lokalnych

CUS mogą zawierać partnerstwa z:

- organizacjami pozarządowymi,
- podmiotami ekonomii społecznej,
- sektorem zdrowia i edukacji.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum usług społecznych jest realizatorem programu usług społecznych.

Wykonawcą usług społecznych określonych w programie usług społecznych może być, w szczególności:

- 1) urząd gminy lub
- 2) inna niż urząd gminy jednostka organizacyjna gminy, w tym centrum, lub
- 3) organizacja pozarządowa lub podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, wyłoniony na podstawie tej ustawy,
lub
- 4) podmiot wyłoniony na podstawie ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych, lub
- 5) podmiot wykonujący działalność leczniczą w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Lokalny system wsparcia społecznego w praktyce czyli - CENTRUM USŁUG SPOŁECZNYCH w symbiozie z EKONOMIĄ SPOŁECZNĄ

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Współpraca CUS – PES – odwrócone role

1. Nowy Program „Warto być Przedsiębiorstwem Społecznym!” na lata 2023-2025 został zaktualizowany na rok 2025.
2. „Aktywni Seniorzy - ASY” na lata 2026-2030 – 610 mln.
3. Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030.
4. itp.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Nowy próg stosowania ustawy Pzp od 1 stycznia 2026 r. – ważna zmiana!

Od stycznia zacznie obowiązywać podwyższony próg stosowania ustawy Prawo zamówień publicznych. Zmiana wynika z ustawy z dnia 20 czerwca 2025 r. o zmianie ustawy – Prawo zamówień publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2025 poz. 1173).

Próg stosowania ustawy Pzp został podniesiony ze 130 000 zł do 170 000 zł netto.

Podwyższenie progu do 170 000 zł netto to ważna zmiana dla zamawiających, ale także szansa dla przedsiębiorstw społecznych i spółdzielni socjalnych.

W zamówieniach o wartości poniżej 170 tys. zł netto zamawiający będą mogli zawrzeć zastrzeżenie, że o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie spółdzielnie socjalne lub przedsiębiorstwa społeczne.

Podstawa prawna do takiego działania określona została odpowiednio w:

art. 15a ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych

art. 26 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej

Ustawa o pomocy społecznej - nowelizacja

w art. 25: a) skreśla się ust. 4,

b) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Do zlecania zadań, o których mowa w ust. 1, stosuje się przepisy ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z zastrzeżeniem ust. 5a – 5c.”,

c) po ust. 5 dodaje się ust.5a–5c w brzmieniu:

„5a. W przypadku zadań z zakresu pomocy społecznej organ administracji publicznej, o którym mowa w art.13 tej ustawy może upoważnić dyrektora ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – dyrektora centrum usług społecznych, kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie, dyrektora regionalnego ośrodka polityki społecznej do realizacji zlecenia zadania publicznego.

5b. Zlecenie realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, o którym mowa w ust. 1, nie wyłącza możliwości udzielenia zamówienia, które nie podlega ze względu na jego wartość ustawie z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1710, 1812, 1933 i 2185 oraz z 2023 r. poz. 412), z zastrzeżeniem, że o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie podmioty, o których mowa w ust. 1. Informacja o zastrzeżeniu, musi znaleźć się we wniosku o uruchomienie procedury udzielenia zamówienia publicznego oraz w odpowiednich dokumentach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o pomocy społecznej - nowelizacja

w art. 25:

a) skreśla się ust. 4,

b) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

c) po ust. 5 dodaje się ust.5a–5c w brzmieniu:

5c. Zlecenie realizacji zadań, o których mowa w ust. 5 lub zamówienia, o którym mowa w ust.5b, może ograniczyć udział wykonawców do podmiotów, o których mowa w ust. 1:

1) mających siedzibę lub prowadzących stałą działalność na terenie zlecającej jednostki samorządu terytorialnego lub obszaru i/lub

2) zatrudniających przy realizacji tego zlecenia lub zakupu co najmniej 50% pracowników zamieszkałych na terenie zlecającej jednostki samorządu terytorialnego,”;

Ustawa wpłynie również na sektor organizacji pozarządowych, które będą mogły być zleceniobiorcami centrów usług społecznych i świadczyć usługi społeczne w ramach prowadzonej przez siebie działalności statutowej, finansując je z budżetu centrum usług społecznych. Pozwoli to na lepsze wykorzystanie potencjału trzeciego sektora oraz wzmocnienie lokalnych organizacji pozarządowych świadczących usługi społeczne.*

* uzasadnienie do ustawy

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Co nas czeka w 2026 roku – przegląd zmian legislacyjnych

Nowe rozwiązania legislacyjne w zakresie włączenia społecznego

1. Planowane reformy systemu:
 - ✓ pomocy społecznej,
 - ✓ usług społecznych,
 - ✓ wsparcia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.
2. Kontekst: I etap reformy pomocy społecznej i wdrażanie KPO oraz Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030, Projekt Strategii Rozwoju Polski do 2035.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Co nas czeka w 2026 roku – przegląd zmian legislacyjnych

Kontekst systemowy i potrzeba reform

1. Rozproszenie wsparcia:

✓ dwa główne filary: ochrona zdrowia i pomoc społeczna, brak spójnej definicji opieki długoterminowej, liczne akty prawne i świadczenia.

2. Nierówna dostępność usług na poziomie lokalnym; luka między wsparciem medycznym a środowiskowym.

3. Procesy demograficzne:

✓ szybkie starzenie się ludności, rosnąca liczba osób wymagających pomocy w czynnościach dnia codziennego.

Co nas czeka w 2026 roku – przegląd zmian legislacyjnych

Mapa planowanych zmian legislacyjnych (2025 - 2026)

1. Projekty ujęte we Wykazie prac legislacyjnych i programowych RM oraz przyjęte przez Radę Ministrów (01.07–30.11.2025):
2. Projekt ustawy o **opiece długoterminowej**.
3. Projekt ustawy o **zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw**.
4. Projekt ustawy o **zmianie ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (CUS)**.
5. Projekt ustawy o **bonie senioralnym**.
6. Projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie praw lokatorów – **najem senioralny**.
7. Projekt ustawy o zmianie ustawy o **zatrudnieniu socjalnym**
8. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów zmieniającego rozporządzenie w sprawie algorytmu przekazywania środków PFRON samorządom wojewódzkim i powiatowym oraz projekt uchwały Rady Ministrów w sprawie ustanowienia rządowego programu wsparcia powiatu w organizacji i tworzeniu rodzinnych form pieczy zastępczej w 2025 r.

Wszystkie te projekty tworzą spójną, stopniowo wdrażaną reformę ukierunkowaną na włączenie społeczne.

Projekt ustawy o opiece długoterminowej – cele

Cel generalny:

- ✓ stworzenie ram prawnych **skoordynowanego systemu opieki długoterminowej**, łączącego:
 - ✓ ochronę zdrowia,
 - ✓ pomoc społeczną,
 - ✓ wsparcie osób z niepełnosprawnościami.

Funkcje projektowanej ustawy:

- ✓ zwiększenie przejrzystości systemu,
- ✓ poprawa dostępności i jakości opieki,
- ✓ wprowadzenie funkcji koordynacyjnej na poziomie terytorialnym (powiat).

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Projekt ustawy o opiece długoterminowej – instrumenty

Definicje systemowe:

- ✓ opieka długoterminowa,
- ✓ opieka nieformalna,
- ✓ opiekun nieformalny – funkcjonalne, oparte na potrzebach i działaniach, a nie tylko instytucjach.

Katalog usług i świadczeń:

- ✓ wskazanie, które istniejące świadczenia i usługi (z pomocy społecznej i zdrowia, w tym wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami) wchodzi w obszar opieki długoterminowej – bez zmian warunków dostępu, ale z nową ramą koordynacyjną.

Koordynator opieki długoterminowej w powiatowym centrum pomocy rodzinie:

- ✓ współpraca międzysektorowa,
- ✓ zbieranie danych o dostępnych usługach,
- ✓ identyfikowanie luk i potrzeb,
- ✓ indywidualne wsparcie i doradztwo dla mieszkańców (w tym wybór optymalnej formy wsparcia).

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Opieka długoterminowa a włączenie społeczne

1. Jednolite definicje → lepsze planowanie, transparentność i porównywalność danych.
2. Powiatowy koordynator → przeciwdziałanie „białym plamom” w dostępie do usług, możliwość indywidualizacji wsparcia.
3. Systemowe włączenie opieki nieformalnej:
 - ✓ rozpoznanie roli rodzin i bliskich,
 - ✓ możliwość projektowania instrumentów wsparcia dla opiekunów nieformalnych.
4. Wspólne planowanie i ewaluacja → przesunięcie akcentu z opieki instytucjonalnej na środowiskową (deinstytucjonalizacja w praktyce).

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Reforma ustawy o pomocy społecznej – cele

Pierwszy etap reformy systemu pomocy społecznej:

- ✓ zwiększenie dostępności i jakości usług społecznych,
- ✓ lepsza koordynacja wsparcia,
- ✓ rozwój środowiskowych form pomocy i mieszkalnictwa wspomaganego,
- ✓ poprawa warunków organizacyjnych systemu i monitoringu jakości.

Odpowiedź na postulaty:

- ✓ środowisk osób w kryzysie bezdomności, kryzysu zdrowia psychicznego, osób opuszczających pieczę zastępczą,
- ✓ samorządów wszystkich szczebli i środowiska pracowników socjalnych.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o pomocy społecznej – nowa siatka pojęć

Nowe definicje lub modyfikacje:

- ✓ „osoba w kryzysie bezdomności” (zastąpienie „osoby bezdomnej”),
- ✓ „deinstytucjonalizacja”,
- ✓ „osoba wymagająca wsparcia w codziennym funkcjonowaniu”,
- ✓ „krąg wsparcia” – sieć osobistego wsparcia obejmująca rodzinę, sąsiadów, wolontariuszy i profesjonalistów,
- ✓ „streetworking” jako usługa społeczna,
- ✓ zaktualizowana definicja „pracy socjalnej” – akcent na prawa człowieka, równe traktowanie, sprawiedliwość społeczną.

Funkcja:

- ✓ dostosowanie przepisów do współczesnych standardów usług społecznych i praktyki profesjonalnej.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o pomocy społecznej – planowanie i deinstytucjonalizacja

Lokalne strategie polityki społecznej:

- ✓ gmina, powiat, województwo opracowują strategie określające m.in. rozwój usług społecznych i deinstytucjonalizacji, z jasną rolą OPS, PCPR i ROPS.

Plany rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji:

- ✓ uporządkowanie dokumentów strategicznych,
- ✓ włączenie procesu deinstytucjonalizacji jako stałego elementu polityki lokalnej.

Wzmocnienie nadzoru:

- ✓ rozszerzenie kontroli wojewodów o obszar praw człowieka i jakości usług, zwłaszcza w domach pomocy społecznej.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o pomocy społecznej – planowanie i deinstytucjonalizacja

„Art. 16c.

1. *Strategia, o której mowa w art. 16b, opracowana przez gminę, powiat i województwo jest realizowana poprzez lokalny lub regionalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji, będący programem rozwoju w rozumieniu ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2024 r. poz. 324 i 862):*
2. *Lokalny lub regionalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji, o którym mowa w ust. 1:*
 - 1) *przygotowywany jest w porozumieniu z podmiotami ekonomii społecznej i innymi podmiotami i instytucjami, na zasadach określonych przez gminę, powiat lub województwo;*
 - 2) *obejmuje kwestie usług społecznych w tym proces ich deinstytucjonalizacji, których realizacja jest priorytetem gminy lub powiatu oraz sposób realizacji tych usług, w szczególności tryby ich zlecania, harmonogram realizacji poszczególnych działań oraz podmioty odpowiedzialne za ich realizację.*
3. *Lokalny lub regionalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji przyjmowany jest na okres 3 lat.*
4. *Lokalny lub regionalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji może wskazywać usługi społeczne, których realizacja zlecana będzie w pierwszej kolejności podmiotom ekonomii społecznej i przedsiębiorstwom społecznym zgodnie z przepisami ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 113 i 1635).”;*

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o pomocy społecznej – mieszkalnictwo i środowiskowe formy wsparcia

Mieszkania treningowe i wspomagane:

- ✓ uporządkowanie i rozwój tego segmentu,
- ✓ zniesienie ograniczenia dotyczącego osób wymagających całodobowego wsparcia,
- ✓ rozróżnienie mieszkań krótkoterminowych i długoterminowych,
- ✓ możliwość prowadzenia przez NGO,
- ✓ tworzenie zespołów mieszkań.

Rozwój środowiskowych form wsparcia:

- ✓ wsparcie zindywidualizowane jako „pierwszy wybór” przed kierowaniem do DPS,
- ✓ uregulowanie streetworkingu,
- ✓ doprecyzowanie zasad odpłatności za pobyt w DPS (w tym osób obdarowanych nieruchomością w zamian za opiekę).

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o pomocy społecznej – standardy, dane, CRPD

Standardy jakości: upoważnienia do rozporządzeń określających m.in.:

- ✓ standardy streetworkingu,
- ✓ minimalne standardy poradnictwa specjalistycznego,
- ✓ standardy usług w ośrodkach interwencji kryzysowej,
- ✓ minimalny zakres czynności w ramach usług opiekuńczych,
- ✓ minimum programowe szkoleń z bezpieczeństwa osobistego pracowników socjalnych.

System wymiany informacji:

- ✓ podstawy prawne dla spójnego systemu informacji w pomocy społecznej – warunek koordynacji wsparcia i przeciwdziałania „non-take-up”.

Rzecznik Praw Obywatelskich:

- ✓ doprecyzowanie roli RPO jako niezależnego mechanizmu monitorującego wdrażanie Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami (CRPD).

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centra Usług Społecznych – nowelizacja ustawy

Cel nowelizacji:

zwiększenie dostępności, jakości i efektywności usług społecznych w środowisku lokalnym.

Nowa definicja usług społecznych:

działania niematerialne, polegające na bezpośredniej pomocy, wsparciu lub opiece, cele: zaspokajanie podstawowych i szczególnych potrzeb, wzmacnianie samodzielności i uczestnictwa, przeciwdziałanie wykluczeniu, budowanie kapitału społecznego.

Zakres sektorowy usług społecznych:

od polityki prorodzinnej, przez wsparcie osób niepełnosprawnych i mieszkalnictwo, po reintegrację

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centra Usług Społecznych – rola gminy i organizacja

Program usług społecznych:

- ✓ przyjmowany uchwałą rady gminy,
- ✓ oparty na diagnozie potrzeb wspólnoty,
- ✓ obowiązek konsultacji z mieszkańcami (odwołanie do trybu z ustawy o samorządzie gminnym).

Charakter zadania:

- ✓ opracowanie, realizacja i ocena programu usług społecznych jako zadanie własne gminy o charakterze obowiązkowym.

Organizacja CUS:

- ✓ statut centrum (uchwała rady gminy) określa rodzaj i zakres zadań,
- ✓ regulamin organizacyjny (zarządzenie dyrektora) – organizacja wewnętrzna,
- ✓ doprecyzowanie ról: organizator usług społecznych, organizator społeczności lokalnej, koordynatorzy planów usług społecznych.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

CUS a włączenie społeczne

CUS jako lokalne „centrum sterowania” usługami społecznymi:

- ✓ integracja usług z różnych sektorów (rodzina, zdrowie, niepełnosprawność, mieszkalnictwo),
- ✓ koordynacja świadczeń pieniężnych i niepieniężnych.

Wzmocnienie partycypacji:

- ✓ obowiązkowe konsultacje programu usług społecznych,
- ✓ oparcie na diagnozie potrzeb i potencjału społeczności lokalnej.

Powiązanie ze Strategią na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami:

- ✓ CUS jako narzędzie deinstytucjonalizacji i rozwoju środowiskowych form wsparcia.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Zatrudnienie socjalne nowelizacja ustawy

Obowiązujące przepisy stanowią kluczowy element polskiego systemu reintegracji społeczno-zawodowej. Sektor zatrudnienia socjalnego funkcjonuje na styku dwóch kluczowych obszarów polityki społecznej tj. pomocy społecznej i rynku pracy, jednocześnie jest on częścią sektora ekonomii społecznej. Na przestrzeni ponad 20-letniego funkcjonowania przepisów tej ustawy, wiele osób skorzystało z usług reintegracyjnych, które okazały się bardzo pomocne jako narzędzie wspierania w procesie rozwiązywania różnorodnych problemów zawodowych i społecznych.

Potrzeba wprowadzenia zmian wynika z następujących przesłanek:

- ✓ zmiany demograficzne;
- ✓ zdiagnozowane bariery systemowe;
- ✓ konieczność uelastycznienia i upraktycznienia form wsparcia.

Projektowana ustawa ma na celu:

- ✓ wzmocnienie powiązań systemu zatrudnienia socjalnego z lokalnym rynkiem pracy,
- ✓ zwiększenie skuteczności i jakości świadczonych usług reintegracyjnych,
- ✓ dostosowanie katalogu beneficjentów i form wsparcia do bieżących wyzwań demograficznych i potrzeb rynku pracy,
- ✓ wzmocnienie nadzoru i kontroli nad działalnością CIS,
- ✓ zapewnienie stabilnego finansowania CIS.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym – nowelizacja ustawy

1. Wzmocnienie powiązania z lokalnym rynkiem pracy.
2. Adaptacja do wyzwań demograficznych i uelastycznienie dostępu do wsparcia:
 - a) aktualizacja i doprecyzowanie katalogu grup osób uprawnionych do wsparcia w CIS;
 - b) umożliwienie emerytom i rencistom pobierającym najniższe świadczenia korzystanie z zajęć prowadzonych przez kluby integracji społecznej;
 - c) rekrutacja uczestników.
3. Podniesienie jakości i skuteczności reintegracji oraz wzmocnienie nadzoru:
 - a) nadzór wojewody nad działalnością CIS.
 - b) uprawnienia kontrolne.
 - c) jednolite zasady uzyskiwania statusu CIS.
4. Wprowadzenie możliwości finansowania działalności CIS w ramach programu resortowego.
5. Zmiany w zakresie sprawozdawczości.
6. Rozszerzenie składu Rady Zatrudnienia Socjalnego.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym

Wspólna przestrzeń działania CUS i KIS/CIS

1. Choć każda z instytucji realizuje odmienny zakres zadań, ich misja jest wspólna: wzmacnianie mieszkańców, budowanie ich samodzielności i wspieranie ich w funkcjonowaniu w środowisku lokalnym.
2. CUS zapewnia system, plan i dostęp do usług.
CIS i KIS zapewniają proces zmiany i reintegracji.
3. Wspólnota celu sprawia, że te trzy instytucje nie powinny działać równolegle ani konkurencyjnie – lecz jako uzupełniające się elementy jednego systemu wsparcia.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym

Dlaczego współpraca jest koniecznością, a nie wyborem

Jest kilka wyzwań, które wspólnie obserwujemy:

- 1) rosnący poziom wykluczenia społecznego i ekonomicznego.
- 2) starzenie się społeczeństwa i brak osób aktywnych zawodowo.
- 3) wzrost liczby rodzin dysfunkcyjnych i kryzysów psychicznych.
- 4) migracje i zmieniająca się struktura społeczna.
- 5) rosnące oczekiwania dotyczące sprawności i jakości usług publicznych.

Żadne z naszych podmiotów nie jest w stanie rozwiązać tych problemów samodzielnie.

CUS jest systemem koordynacji i planowania, ale nie prowadzi reintegracji zawodowej. CIS i KIS mają kompetencje w reintegracji, ale potrzebują stabilnych systemów kierowania, planowania, usług towarzyszących i monitoringu. Dopiero współpraca tworzy spójny model wsparcia.

Rezultat: spójny, a nie rozproszony system wsparcia

Współpraca umożliwia stworzenie spójnej ścieżki wsparcia mieszkańca:

kryzys → pomoc → motywacja → reintegracja → zatrudnienie → usamodzielnienie

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym – nowelizacja ustawy

Co wnosi każda z instytucji

Centrum Usług Społecznych wnosi:

- a) wiedzę o lokalnej diagnozie,
- b) możliwość koordynacji i rozpoznawania zasobów,
- c) zintegrowany dostęp do usług: rodzinnych, środowiskowych, senioralnych, opiekuńczych, edukacyjnych,
- d) standaryzację, procedury i komunikację międzyinstytucjonalną.

Centrum i Klub Integracji Społecznej wnoszą:

- a) indywidualną pracę z uczestnikiem,
- b) praktyczny trening kompetencji społecznych i zawodowych,
- c) działania aktywizujące: praca, warsztaty, grupy wsparcia,
- d) długoterminowy proces reintegracji, którego nie da się zrealizować w krótkiej interwencji.

CUS może być bramą wejścia do systemu. CIS i KIS mogą być drogą prowadzącą do samodzielności.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym

1. CUS jest architektem systemu i pierwszym punktem kontaktu mieszkańców ze wsparciem.
2. KIS jest etapem „startowym”. To miejsce resetu, odbudowy i przygotowania uczestnika do pracy nad sobą i swoim życiem.
3. CIS jest etapem rozwojowym – miejsce, gdzie uczestnik zaczyna realnie działać, pracować i przygotowywać się do powrotu do aktywności zawodowej.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Bon senioralny – kluczowe założenia

Cel: wsparcie rodzin aktywnych zawodowo w opiece nad osobami starszymi, wymagającymi pomocy w czynnościach dnia codziennego.

Bon senioralny jako świadczenie w postaci usług wsparcia, nie świadczenia pieniężnego:

- ✓ maksymalna wartość 2150 zł miesięcznie (zależnie od liczby godzin usług),
- ✓ brak wymiany na gotówkę i brak możliwości przeniesienia.

Adresat – senior:

- ✓ wiek co najmniej 75 lat,
- ✓ niezaspokojone potrzeby w podstawowych czynnościach życia codziennego, dochód do 3410 zł (waloryzacja roczna), posiadanie małżonka lub zstępnego obciążonego obowiązkiem alimentacyjnym.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Bon senioralny – uprawniający i relacja do innych świadczeń

Uprawniający (beneficjent bonu) - małżonek lub zstępny:

- ✓ aktywny zawodowo (umowa o pracę, działalność, umowy cywilnoprawne, działalność rolnicza, urlopy rodzicielskie),
- ✓ spełniający kryteria dochodowe (ustawa o świadczeniach rodzinnych – 3 miesięczny okres poprzedzający miesiąc złożenia wniosku) (próg minimalny 3500 i maksymalny 6700 w gospodarstwie jedno- lub wieloosobowym 10 000, z coroczną weryfikacją).

Bon senioralny nie przysługuje, gdy senior korzysta z określonych form całodobowej lub dziennej opieki instytucjonalnej albo świadczenia wspierającego, z wyjątkiem krótkotrwałego, doraźnego wsparcia.

Cel polityki publicznej:

- ✓ umożliwienie łączenia pracy zawodowej z opieką,
- ✓ impuls do rozwoju rynku usług opiekuńczych,
- ✓ wypełnienie luki między pomocą społeczną a systemem zdrowia w obszarze opieki nad seniorami.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Bon senioralny – uprawniony i relacja do innych świadczeń

1. **Bon senioralny nie przysługuje** seniorowi korzystającemu:
 - 1) ze świadczenia wspierającego określonego w ustawie z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym, lub
 - 2) z usługi sąsiedzkiej określonej w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, lub
 - 3) ze specjalistycznej usługi opiekuńczej w ośrodkach wsparcia, o których mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, lub
 - 4) z całodobowej opieki stacjonarnej świadczonej w domu pomocy społecznej, określonej w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, lub
 - 5) z całodobowej opieki stacjonarnej świadczonej w zakładzie opiekuńczo-leczniczym lub zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym, lub
 - 6) z całodobowej opieki świadczonej osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, o której mowa w art. 67–69 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, lub
 - 7) z całodobowej opieki świadczonej przez inną instytucję, niż wskazane w pkt 4–6, lub
 - 8) z instytucjonalnej opieki dziennej.
2. **Bon senioralny przysługuje** pomimo zaistnienia przypadków określonych w pkt 3–8, jeżeli usługa lub opieka ma charakter doraźny i trwa nie dłużej niż 14 dni.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Bon senioralny – postępowanie

1. Przyznanie bonu senioralnego oraz określenie jego wartości i rodzaju usług wsparcia następuje na wniosek uprawnionego składany do wójta (burmistrza, prezydenta miasta) gminy właściwej ze względu na miejsce zamieszkania albo miejsce pobytu seniora.
2. Wniosek o przyznanie bonu senioralnego składa się w postaci elektronicznej.
3. Weryfikacja złożonego wniosku o przyznanie bonu senioralnego jest przeprowadzana indywidualnie, odrębnie dla każdego seniora.
4. W związku z oceną, o której mowa w ust. 2, może zostać w szczególności przeprowadzona:
 - ✓ rozmowa z seniorem lub uprawnionym, w tym przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej zapewniających komunikację w czasie rzeczywistym;
 - ✓ wizyta w miejscu zamieszkania albo miejscu pobytu seniora.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Bon senioralny – postępowanie

1. Przyznanie bonu senioralnego oraz określenie jego wartości i rodzaju usług wsparcia następuje na wniosek uprawnionego składany do wójta (burmistrza, prezydenta miasta) gminy właściwej ze względu na miejsce zamieszkania albo miejsce pobytu seniora.
2. Wniosek o przyznanie bonu senioralnego składa się w postaci elektronicznej.
3. Weryfikacja złożonego wniosku o przyznanie bonu senioralnego jest przeprowadzana indywidualnie, odrębnie dla każdego seniora.
4. W związku z oceną, o której mowa w ust. 2, może zostać w szczególności przeprowadzona:
 - ✓ rozmowa z seniorem lub uprawnionym, w tym przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej zapewniających komunikację w czasie rzeczywistym;
 - ✓ wizyta w miejscu zamieszkania albo miejscu pobytu seniora.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Bon senioralny – postępowanie

1. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) załatwia sprawy z wniosku o przyznanie bonu senioralnego niezwłocznie, jednakże w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia otrzymania wniosku.
2. W sprawie przyznania bonu senioralnego wójt (burmistrz, prezydent miasta) wydaje decyzję administracyjną.
3. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) może upoważnić pisemnie swojego zastępcę, pracownika urzędu gminy albo kierownika lub dyrektora podmiotu, o którym mowa w art. 34 ust. 3, a także na wniosek kierownika lub dyrektora tych jednostek – innego pracownika, do prowadzenia postępowań w sprawach przyznania bonu senioralnego, w tym do wydawania decyzji w jego imieniu.

Bon senioralny – postępowanie

1. Realizacja bonu senioralnego stanowi zadanie zlecone gminy z zakresu administracji rządowej.
2. Organizację realizacji bonu senioralnego w gminie może określić rada gminy w drodze uchwały stanowiącej akt prawa miejscowego.
3. Realizację bonu senioralnego wójt (burmistrz, prezydent miasta) może przekazać:
 - 1) ośrodkowi pomocy społecznej lub innym jednostkom organizacyjnym, o których mowa w art. 111 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
 - 2) centrum usług społecznych, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. 1818 oraz z 2025 r. poz. 620).
4. Zlecenie przez gminę realizacji bonu senioralnego podmiotom, o których mowa w ust. 4 pkt 3–10, nie może obejmować ustalania rodzaju usług wsparcia w ramach bonu senioralnego. w tym nierzemowania weryfikacji wniosków.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Bon senioralny – postępowanie

Realizację bonu senioralnego wójt (burmistrz, prezydent miasta) na podstawie umowy może zlecić:

1) domom pomocy społecznej,

2) ośrodkom wsparcia,

3) podmiotom tworzącym system szkolnictwa wyższego i nauki, o których mowa w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce,

4) organizacjom pozarządowym, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych,

5) podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,

6) innym podmiotom posiadającym status przedsiębiorstwa społecznego, o których mowa w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej,

7) kołom gospodyń wiejskich, o których mowa w ustawie z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich,

8) podmiotom leczniczym w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej prowadzącym działalność leczniczą,

9) podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą w zakresie prowadzenia placówki zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku,

10) innym niż wskazane w pkt 9 podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą w zakresie opieki nad osobami starszymi

– mając na względzie efektywną realizację celów ustawy.

Wybór podmiotów, o których mowa w ust. 4 pkt 3–10, do zlecenia zadania następuje w trybie otwartego, konkurencyjnego naboru, na zasadach i w trybie określonych przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta), z zastrzeżeniem przepisów odrębnych.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Najem senioralny – nowe narzędzie mieszkaniowe

Nowelizacja ustawy o ochronie praw lokatorów:

- ✓ wprowadzenie definicji „osoby starszej” przez odwołanie do ustawy o osobach starszych,
- ✓ dodanie instytucji **umowy najmu senioralnego lokalu**.

Konstrukcja prawna:

- ✓ senior wynajmuje gminie „stare” mieszkanie (wysoka kondygnacja, brak windy),
- ✓ gmina wynajmuje seniorowi lokal z zasobu mieszkaniowego gminy:
 - ✓ na parterze albo w budynku z windą,
 - ✓ na czas nieoznaczony,
 - ✓ senior jako jedyny najemca.

Brak wymogu spełniania kryterium dochodowego – celem jest kompensacja bariery funkcjonalnej, a nie ubóstwa.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Najem senioralny a włączenie społeczne

Rozwiązanie problemu „więźniów czwartego piętra”:

- ✓ poprawa mobilności i bezpieczeństwa seniorów,
- ✓ wydłużenie okresu zachowania niezależności w środowisku zamieszkania, bez konieczności DPS.

Korzyści dla gmin:

- ✓ efektywne wykorzystanie istniejących zasobów mieszkaniowych,
- ✓ odciążenie systemu pomocy społecznej – np. poprzez ograniczenie potrzeby usług opiekuńczych tam, gdzie wystarczy zmiana środowiska mieszkaniowego
- ✓ możliwość podnajmu mieszkań seniorów osobom oczekującym na lokal komunalny (np. młode rodziny, osoby o niskich dochodach).

Wymiar integracyjny:

- ✓ większe zróżnicowanie wiekowe w zasobach mieszkaniowych,
- ✓ przeciwdziałanie segregacji przestrzennej i społecznej.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Najem senioralny a włączenie społeczne

Rozwiązanie problemu „więźniów czwartego piętra”:

- ✓ poprawa mobilności i bezpieczeństwa seniorów,
- ✓ wydłużenie okresu zachowania niezależności w środowisku zamieszkania, bez konieczności DPS.

Korzyści dla gmin:

- ✓ efektywne wykorzystanie istniejących zasobów mieszkaniowych,
- ✓ odciążenie systemu pomocy społecznej – np. poprzez ograniczenie potrzeby usług opiekuńczych tam, gdzie wystarczy zmiana środowiska mieszkaniowego
- ✓ możliwość podnajmu mieszkań seniorów osobom oczekującym na lokal komunalny (np. młode rodziny, osoby o niskich dochodach).

Wymiar integracyjny:

- ✓ większe zróżnicowanie wiekowe w zasobach mieszkaniowych,
- ✓ przeciwdziałanie segregacji przestrzennej i społecznej.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Wątki przekrojowe reform – logika włączenia społecznego

Integracja systemów:

- ✓ połączenie opieki długoterminowej, pomocy społecznej, usług społecznych i mieszkalnictwa w spójną architekturę.

Środowiskowy charakter wsparcia:

- ✓ priorytet dla usług świadczonych „tam, gdzie żyje człowiek” (mieszkanie, społeczność lokalna),
- ✓ rozwój streetworkingu, mieszkań wspomaganych, kręgów wsparcia.

Koordinacja i partycypacja:

- ✓ koordynatorzy opieki długoterminowej,
- ✓ strategie i programy usług społecznych tworzone po diagnozie i konsultacjach.

Profesjonalizacja i standaryzacja:

- ✓ nowe definicje pracy socjalnej, standardy usług, supervizja, szkolenia,
- ✓ rozbudowany system wymiany informacji i monitorowania jakości.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Wyzwania implementacyjne i pytania

Wyzwania:

- ✓ zdolność samorządów (finansowa, kadrowa) do wdrożenia nowych zadań i standardów,
- ✓ ryzyko dalszego „non-take-up” mimo formalnej poprawy dostępności,
- ✓ utrzymanie równowagi między środowiskowym wsparciem a konieczną opieką instytucjonalną.

Pytania:

- ✓ jak zmieni się profil adresatów pomocy społecznej po wprowadzeniu nowych definicji (np. „osoba w kryzysie bezdomności”, „osoba wymagająca wsparcia w codziennym funkcjonowaniu”)?
- ✓ czy bon senioralny i najem senioralny faktycznie zmniejszą presję na opiekę instytucjonalną i świadczenia pieniężne?
- ✓ jakie będą realne efekty CUS jako koordynatora usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych?

Potrzeba monitoringu i ewaluacji ex post reformy oraz roli środowiska naukowego i praktyków w tym procesie.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Podsumowując:

Nie tworzymy kilku systemów — tworzymy jeden. Jeden system, w którym:

- a) mieszkaniec nie musi wiedzieć, która instytucja czym dokładnie się zajmuje,
- b) instytucje wiedzą, jak współpracować,
- c) a instytucje publiczne: rządowe i samorząd tworzą strukturę, która działa nie „obok siebie”, lecz „dla siebie nawzajem” — i przede wszystkim dla mieszkańców.

To jest kierunek — nie na przyszłość, ale na teraz.

Jeśli współpraca ma być efektywna, musi stać się standardem, nie projektem.

To od nas zależy, czy tak się stanie.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Dziękuję za uwagę
dr Paweł Wiśniewski

**Fundacja Konwent Klubów i Centrów Integracji Społecznej
Lubelskie Obserwatorium CUS**

pawel.wisniewski@pawelwisniewskika.pl

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

